

Gündəliyin 13-cü bəndi

21 may 2003-cü il

**Tütünlə mübarizə üzrə
ÜST çərçivə konvensiyası**

Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli altıncı sessiyası,

- tütünlə mübarizə üzrə ÜST çərçivə konvensiyasının ÜST Nizamnaməsinin 19-cu maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmasının təklif olunduğu WHA49.17 və WHA52.18 qətnamələri xatırlayaraq;
- hazırki və gələcək nəsilləri tütün istehlakından və tütün tüstüsünün təsirindən müdafiə etməyi qəti qərara alaraq;
- bütün dünyada tütün çəkilməsi və ondan başqa formada istifadə edilməsi miqyasının genişlənməsini böyük təşvişlə qeyd edərək;
- danışıqlar üzrə Hökumətlərarası Orqan sədrinin Danışıqlar üzrə Hökumətlərarası Orqanın fəaliyyəti haqqındakı məruzəsini minnətdarlıqla qeyd edərək¹;
- tütün istehlakının və tütün tüstüsünün dağıcı təsirindən insanların sağlamlığının müdafiəsi üzrə milli, regional, beynəlxalq fəaliyyətin və qlobal əməkdaşlığın artırılması istiqamətində bu konvensiyanın əhəmiyyətli addım olmasında əmin olaraq, inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrin xüsusi vəziyyətini nəzərə almaq zərurətini dərk edərək;
- konvensiyanın tezliklə qüvvəyə minməsi və səmərəli həyata keçirilməsi zərurətini qeyd edərək,

1. Bu qətnaməyə əlavə edilən Konvensiyanı QƏBUL EDİR;
2. Konvensiyanın 34-cü maddəsinə uyğun olaraq bu Konvensiyanın 2003-cü il iyunun 16-dan 22-sinə qədər Cenevrədəki ÜST qərargahında, daha sonra isə 2003-cü il iyunun 30-dan 2004-cü il iyunun 29-na qədər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının mərkəzi təşkilatlarında imzalanmaq üçün açıq olduğunu NƏZƏRƏ ALIR;

¹ A56/INF.DOC./7. сняди

3. Konvensiyanın tezliklə qüvvəyə minməsi üçün iqtisadi inteqrasiya üzrə bütün dövlətləri və səlahiyyəti olan regional təşkilatları Konvensiyanın tezliklə imzalanması, ratifikasiya edilməsi, qəbul edilməsi, təsdiq olunması, rəsmi təsdiq edilməsi və ya Konvensiyaya qoşulmaq məsələsinin baxılmasına ÇAĞIRIR;

4. İqtisadi inteqrasiyanın bütün dövlətlərini və regional təşkilatlarını Konvensiya qüvvəyə minməmişdən əvvəl tütün istehlakının və tütün tütüsünün təsirinin azaldılması üzrə bütün zəruri tədbirlərin həyata keçirilməsinə TƏKİDLƏ ÇAĞIRIR;

5. İqtisadi inteqrasiyanın bütün üzv dövlətlərini, regional təşkilatlarını, müşahidəçiləri və digər maraqlı tərəfləri bu qətnədə adı çəkilən hazırlıq işlərinə yardım etməyə və Konvensiyanın tezliklə qüvvəyə minməsi və həyata keçirilməsinin səmərəli dəstəklənməsinə TƏKİDLƏ ÇAĞIRIR;

6. Tütünlə mübarizə üzrə milli və beynəlxalq proqramlara yardım göstərilməsi üzrə işin davam etdirilməsinə Birləşmiş Millətlər Təşkilatını ÇAĞIRIR və digər uyğun beynəlxalq təşkilatlara təklif edir;

7. Səhiyyə Assambleyasının Prosedur Qaydalarının 42-ci maddəsinə uyğun olaraq açıq tərkibli hökumətlərarası işçi qrupun təsis edilməsini QƏRARA ALIR. Bu qrup, uyğun hallarda Tərəflər Konfransının birinci sessiyasında Konvensiyada baxılmalı və qəbul edilməli kimi müəyyənləşdirilmiş məsələlər üzrə təkliflərin baxılması və hazırlanmasında Konvensiyanın 34-cü maddəsində göstərilən iqtisadi inteqrasiya üzrə bütün dövlətlərin və regional təşkilatların iştirakı üçün açıq olacaqdır. Həmin məsələlərə aşağıdakılar daxildir:

(1) Tərəflər Konfransının sessiyasında müşahidəçilərin iştirakı üzrə meyarlar da (maddə 23.6) daxil olmaqla Tərəflər Konfransının prosedur qaydaları (maddə 23.3);

(2) daimi katibliyin təyinatı variantları və onun fəaliyyət mexanizmləri (maddə 24.1);

(3) Tərəflər təşkil etdiyi Konfransı və onun yardımçı orqanlarının maliyyə qaydaları və katibliyin fəaliyyətini nizamlayan maliyyə müddəaları (maddə 23.4);

(4) birinci maliyyə dövrü üçün büdcə layihəsi (maddə 23.4);

(5) Konvensiya üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün Tərəflərə yardımın göstərilməsi üzrə mövcud və potensial mənbə və mexanizmlərə baxılması;

8. Tərəflər Konfransının birinci sessiyasının hazırlanması işinə nəzarət etməyi və bu məsələ üzrə məruzəni bilavasitə onun özünə təqdim etməyi Hökumətlərarası işçi qrupuna tapşırmağı QƏRARA ALIR;

9. Danışıqlar üzrə Hökumətlərarası orqanın Tütünlə mübarizə üzrə ÜST çərçivə konvensiyasına dair, qeyri-hökumət təşkilatlarının iştirakına aid qəbul etdiyi qərarların açıq tərkibli Hökumətlərarası işçi qrupun fəaliyyətinə tətbiq edilməsini QƏRARA ALIR;

10. Baş direktora TƏKLİF EDİR:

(1) daimi katiblik yaradılana və fəaliyyətə başlayana qədər bu Konvensiyanın katibliyinin işini təmin etmək;

(2) Konvensiyanın qüvvəyə minməsi üzrə hazırlıq işində üzv dövlətlərə, xüsusən də inkişaf edən və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrə yardımın göstərilməsi üçün zəruri addımları atmaq;

(3) 2003-cü il iyunun 16-dan Tərəflər Konfransının birinci sessiyasına qədər olan dövrdə açıq tərkibli Hökumətlərarası işçi qrupun iclaslarını zəruri olan sayda keçirmək;

(4) tütün əleyhinə global mübarizədə texniki liderlik, istiqamətləndirmə və yardım göstərilməsinin təmin edilməsi üzrə ÜST-nin əsas rolunun yerinə yetirilməsini təmin etmək;

(5) Konvensiyanın qüvvəyə minməsinin təmin olunması işindəki nailiyyətlər və Tərəflər Konfransının birinci sessiyasına hazırlıq üzrə aparılan fəaliyyət haqqında məlumatı Səhiyyə Assambleyasına təqdim etmək.

ƏLAVƏ

Tütünlə mübarizə üzrə ÜST çərçivə konvensiyası

Preambula

Bu Konvensiyanın tərəfləri,

insanların sağlamlığının müdafiəsi üzrə öz hüququna hər şeydən üstün diqqət ayırmağı *qərara alaraq*;

tütün epidemiyasının geniş yayılmasının insanların sağlamlığı üçün ciddi nəticələr verən və səmərəli, lazımı və hərtərəfli beynəlxalq cavab əməliyyatlarında bütün ölkələrin geniş beynəlxalq əməkdaşlığını və iştirakını tələb edən qlobal problem olduğunu *etiraf edərək*;

tütün istehlakı və tütün tüstüsünün təsirinin insanların sağlamlığı üçün dağıdıcı nəticələr verməsi və eləcə də bununla bağlı bütün dünyada sosial, iqtisadi və ekoloji nəticələr səbəbindən beynəlxalq ictimaiyyətin narahatlığını *əks etdirərək*;

bütün dünyada, xüsusən də inkişaf edən ölkələrdə siqaret və digər tütün məmulatlarının istehlakının və istehsalının artması səbəbindən və bunun ailələrin, yoxsul insanların, milli səhiyyə sistemlərinin üzərinə ağır yük qoymasına görə *ciddi narahatlıq keçirərək*;

tütün istehlakı və tütün tüstüsünün təsirinin ölüm, xəstəlik və əlilliyə səbəb olduğunu, tütünün çəkilməsi və tütün məmulatlarının digər istehlak formalarının təsiri ilə tütünlə əlaqədar xəstəliklərin baş verməsi arasında müəyyən zamanın olduğunu elmi tədqiqatların birmənalı təsdiq etməsini *etiraf edərək*;

siqaret və tərkibində tütün olan bəzi digər məmulatların asılılıq yaratmaq və bu asılılığı saxlamaq üçün xüsusi hazırlanmış yüksək texnoloji məhsul olduğunu, onların tərkibindəki bir çox komponentlərin və onlardan əmələ gələn tüstünün farmakoloji aktiv, toksik, mutagen və kanserogen olduğunu, eləcə də xəstəliklərin əsas beynəlxalq təsnifatında tütündən asılılığın ayrıca pozulma kimi sinifləşdirilməsini *etiraf edərək*;

tütün tüstüsünün prenatal təsirindən uşaqların sağlamlığı və inkişafında mənfi hallar doğurması haqqında dəqiq elmi məlumatların hal hazırda mövcud olduğunu *etiraf edərək*;

uşaq və yeniyetmələrin, xüsusən də getdikcə daha ilkin çağlarda tütün çəkməsi və tütünü digər formada istehlak etməsinin bütün dünyada geniş yayılmasından *dərin təşviş keçirərək*;

qadın və qızların tütün çəkməsinin və tütünü digər formada istehlak etməsinin bütün dünyada miqyasının genişlənməsindən *dərin təşviş keçirərək*, eləcə də gender aspektlərini nəzərə alan tütünlə mübarizə siyasəti və strategiyasının hazırlanması və həyata keçirilməsində qadınların tam iştirakının zəruriliyini *nəzərə alaraq*;

yerli əhali tərəfindən tütün çəkilməsi və tütünün digər formalarda istehlak edilməsinin yüksək səviyyəsi səbəbindən *dərin təşviş keçirərək*;

reklamın bütün formalarda təsiri, satışın həvəsləndirilməsi və tütün məmulatlarının istehlakının dəstəklənməsi məqsədilə himayəçilik edilməsi səbəbindən *ciddi narahatlıq keçirərək*;

qaçaqmalçılıq, qeyri-qanuni istehsal və saxta məhsul da daxil olmaqla siqaret və digər tütün məmulatlarının bütün qeyri-qanuni ticarət formalarının ləğv edilməsi üçün birgə fəaliyyətin zəruriliyini *etiraf edərək*;

tütünlə mübarizənin bütün səviyyələrdə, xüsusən də inkişaf edən və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrdə, belə fəaliyyət üçün indiki və proqnozlaşdırılan tələbat ilə müqayisə oluna bilən yetərinə maliyyə və texniki ehtiyatlar tələb etdiyini *dərk edərək*;

tütünə olan tələbatın azaldılması üzrə uğurlu strategiyaların uzun müddətli sosial və iqtisadi nəticələrinin araşdırılması üçün lazımi mexanizmlərin hazırlanmasının zəruriliyini *etiraf edərək*;

inkişaf edən və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrdə tütün əleyhinə mübarizə proqramlarının orta və uzun müddətli perspektivdə doğura biləcəyi sosial və iqtisadi çətinlikləri *nəzərə alaraq*, milli səviyyədə hazırlanmış davamlı inkişaf strategiyaları kontekstində onların texniki və maliyyə yardımını üzrə tələbatını *etiraf edərək*;

tütünlə mübarizə sahəsində bir çox dövlətlərin apardığı dəyərli işi *dərk edərək*, tütün əleyhinə mübarizə sahəsində tədbirlərin hazırlanması üzrə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının liderliyini, eləcə də digər təşkilatların və Birləşmiş Millətlər Təşkilatı sistemi orqanlarının, digər beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatların səylərini *bəyənərək*;

peşəkar səhiyyə orqanları, qadınlar qrupları, gənclər qrupları, təbiəti mühafizə qrupları və istehlakçılar qrupları, akademik müəssisələr və səhiyyə müəssisələri də daxil olmaqla tütün sənayesi ilə bağlı olmayan qeyri-hökumət təşkilatları və vətəndaş cəmiyyətinin digər üzvlərinin milli və beynəlxalq səviyyədə tütünlə mübarizə üzrə səylərə verdikləri xüsusi töhfəni, eləcə də tütünlə mübarizə üzrə milli və beynəlxalq tədbirlərdə onların iştirakının həyati mühümlüyünü *qeyd edərək*;

tütünlə mübarizə üzrə səyləri tütün sənayesi tərəfindən pozmaq və heçə endirmək üzrə edilən hər hansı cəhdlərinə qarşı sayıqlıq göstərilməsinin zəruriliyini və tütünlə mübarizə tədbirlərinə mənfi təsir göstərən tütün sənayesi fəaliyyəti haqqında məlumatlılığın zəruriliyini *etiraf edərək*;

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasının 1966-cı il dekabrın 16-da qəbul etdiyi Beynəlxalq İqtisadi, Sosial və Mədəni Hüquqlar Haqqında Paktın 12-ci maddəsini (burada deyilir ki, hər bir insanın fiziki və psixi sağlamlığının mümkün olan ən yüksək səviyyəsinə hüququ vardır) *xatırladaraq*;

sağlamlığın mümkün olan ən yüksək səviyyəsi irqindən, dinindən, siyasi baxışlarından, iqtisadi və sosial mövqeyindən asılı olmayaraq hər bir insanın əsas hüquqlarından biri olduğunu qeyd edən Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı nizamnaməsinin preambulasını da *xatırladaraq*;

hal-hazırda mövcud olanlara əsaslanan və elmi-texniki, iqtisadi mülahizələrə uyğun olan tütünlə mübarizə tədbirlərinə yardım etməyə qərarlı olaraq;

BMT Baş Assambleyasının 1979-cu il 18 dekabrda qadınların bütün diskriminasiya formalarının ləğvi haqqında qəbul etdiyi Konvensiyada tibbi-sanitar yardım sahəsində qadınların diskriminasiyasının ləğvi üçün Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin lazımı tədbirləri görməsinin nəzərdə tutulduğunu *xatırladaraq*;

BMT Baş Assambleyasının 1989-cu il 20 noyabrda qəbul etdiyi uşaq hüquqları haqqında Konvensiyada uşaqların sağlamlığın mümkün olan ən yüksək səviyyəsinə hüququ olduğunu Konvensiyanın iştirakçı dövlətlərinin təsdiq etdiyinin nəzərdə tutulduğunu da *xatırladaraq*;

aşağıdakılar haqqında razılığa gəldilər:

I HISSƏ: GİRİŞ

Maddə 1

Terminlərdən istifadə

Bu Konvensiyanın məqsədləri üçün:

(a) «Qeyri-qanuni ticarət» dedikdə, bu cür fəaliyyətə yardım göstərmək məqsədli istənilən təcrübə və ya davranış da daxil olmaqla istehsalat, göndərmə, qəbul etmə, malik olma, paylaşdırma, satış və əldə etməyə dəxli olan və qanunla qadağan edilmiş istənilən təcrübə, yaxud davranış nəzərdə tutulur.

(b) «İqtisadi inteqrasiya regional təşkilatı» dedikdə, bir neçə suveren dövlətdən ibarət və üzv-dövlətlərin bu məsələlərə münasibətdə üzv-dövlətlərin üzərinə öhdəliklər qoyan qərarlar qəbul etmək hüququ da daxil olmaqla bir sıra məsələlər üzrə öz səlahiyyətlərini verdikləri istənilən təşkilat nəzərdə tutulur.

(c) «Tütünün reklamı və satışının stimullaşdırılması» dedikdə, tütün məhsulu satışının, ya da tütündən birbaşa, yaxud dolayısı ilə istifadənin stimullaşdırılmasının məqsədi, nəticəsi, yaxud ehtimali nəticəsi ilə bağlı kommersiya informasiyasının, zəmanətin və ya hərəkətin ötürülməsinin istənilən növü nəzərdə tutulur.

(d) «Tütün əleyhinə mübarizə» dedikdə, tütün məhsullarından istifadənin, eləcə də tütün tüstüsünün insanlara təsirinin aradan qaldırılması və ya azaldılması vasitəsilə əhalinin

sağlamlığının yaxşılaşdırılmasına istiqamətlənmiş çatdırma, tələbat və ziyanın azaldılması ilə bağlı strategiyaların geniş dairəsi nəzərdə tutulur.

(e) «Tütün sənayesi» dedikdə, tütün məhsullarının hazırlanması, toplan paylanması və idxalı ilə məşğul olan bütün müəssisə və təşkilatlar nəzərdə tutulur.

(f) «Tütün məhsulları» dedikdə, tam və ya qismən xammal materialı olan tütün yarpağından çəkmə, sorma, çeynəmə və ya iyləmə üçün hazırlanmış məhsullar nəzərdə tutulur.

(g) «Tütünün sponsorluğu» dedikdə, istənilən hadisə, tədbir və ya fərd üçün tütün məhsulu satışının, ya da tütündən birbaşa, yaxud dolayısı ilə istifadənin stimullaşdırılmasının məqsədi, nəticəsi, yaxud ehtimal nəticəsi ilə bağlı istənilən növ əmanət qoyuluşu nəzərdə tutulur.

1 Müvafiq hallarda «milli» təyini həmçinin, iqtisadi inteqrasiya regional təşkilatlarına da aid olacaqdır.

Maddə 2

Bu Konvensiya ilə digər müqavilələr və hüquqi sənədlər arasında əlaqə

1. İnsanların sağlamlığını daha yaxşı qorumaq məqsədilə Tərəflər bu Konvensiya və onun protokollarında nəzərdə tutulandan əlavə tədbirlərin həyata keçirilməsinə həvəslənirlər. Bununla belə, bu sənədlərin heç bir müddəası Tərəflərin, onların mövqeyi ilə uzlaşan və beynəlxalq hüququn normalarına uyğun gələn daha sərt tələblər irəli sürmələrinə mane olmur.
2. Bu Konvensiyanın və onun protokollarının heç bir vəchlə Tərəflərin ikitərəfli və ya çoxtərəfli, regional və ya subregional razılaşmalar da daxil olmaqla, Konvensiyaya və onun protokollarına dair məsələlərə aid olan, ya da onlara münasibətdə əlavələr kimi çıxış edən razılaşmalar imzalaması hüququna təsir göstərməyəcəkdir. Müvafiq Tərəflər Katiblik vasitəsilə Tərəflərin Konfransının bu cür razılaşmaları barədə məlumat verirlər.

II HİSSƏ: MƏQSƏD, RƏHBƏR PRİNSİPLƏR VƏ ÜMUMİ ÖHDƏLİKLƏR

Maddə 3

Məqsəd

Bu Konvensiyanın və onun protokollarının məqsədi indiki nəsli və gələcək nəsilləri tütündən istifadənin və tütün tüstüsünün insan sağlamlığı üçün dağıdıcı təsirdən, ekoloji və iqtisadi nəticələrindən qorumaq, Tərəfləri, tütündən istifadənin yayılmasını və tütün tüstüsünün təsirini daima və nəzərəcarpacaq dərəcədə azaltmaq məqsədilə milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə tütün əleyhinə müvafiq çərçivələrin yaradılmasının təmin olunması vasitəsilə müdafiə etməkdir.

Maddə 4
Rəhbər prinsiplər

Tərəflər, bu konvensiyanın və onun protokollarının məqsədlərinə nail olmaq və onun müddəalarını həyata keçirmək üçün, aşağıda verilmiş prinsipləri rəhbər tuturlar:

1. Hər bir insan tütündən istifadə və tütün tüstüsünün təsiri, sağlamlıq üçün ağır nəticələri, onun narkotik xarakteri və ölümcül təhlükəsi ilə bağlı məlumatlandırılmalıdır. Bununla əlaqədar olaraq, bütün insanların tütün tüstüsünün təsirindən qorunması üçün müvafiq şəkildə hökumət səviyyəsində effektiv qanunvericilik, icra, inzibati və ya digər tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmalıdır.
2. Aşağıdakıların nəzərə alınması şərtilə, milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə hərtərəfli sektorlararası tədbirlərin və koordinasiya olunmuş cavab hərəkətlərinin hazırlanması işinə qətiyyətli siyasi sadıqlıq zəruridir:
 - (a) bütün insanların tütün tüstüsünün təsirindən müdafiəsindən ötrü tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti;
 - (b) tütün məhsullarından istənilən formada istifadənin aradan qaldırılması və azaldılması işinin başlanması, bu işə yardım göstərilməsi və dəstək verilməsi üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti;
 - (c) yerli adamların və icmaların sosial və mədəni planda onların tələbat və perspektivlərinə uyğun olan tütün əleyhinə proqramların işlənib hazırlanması, həyata keçirilməsi və qiymətləndirilməsində iştirakına yardım göstərilməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti; və
 - (d) tütün əleyhinə mübarizə strategiyasının işlənib hazırlanması zamanı müxtəlif cinslər üçün spesifik olan təhlükələrin nəzərə alınması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi zərurəti.
3. Yerli mədəni şəraitin, eləcə də sosial, iqtisadi, siyasi və hüquqi faktorların nəzərə alınması şərtilə tütün əleyhinə effektiv mübarizə proqramlarının yaradılması və həyata keçirilməsi üçün beynəlxalq əməkdaşlıq, xüsusən texnologiyaların, bilgilərin ötürülməsi və maliyyə yardımı olunması, həmçinin müvafiq ekspert xidmətlərinin göstərilməsi bu Konvensiyanın mühüm hissəsini təşkil edir.
4. Tütün məhsullarının hamısından istifadənin azaldılması üzrə milli, regional və beynəlxalq səviyyələrdə həyata keçirilən, tütündən istifadə və tütün tüstüsünün təsiri nəticəsində yaranan xəstəliklərin ictimai səhiyyə prinsiplərinə uyğun şəkildə aradan qaldırılması üçün zəruri olan hərtərəfli çoxsektorlu tədbirlər və cavab hərəkətləri.

5. Tərəflərin hər biri tərəfindən onların yurisdiksiyası sərhəddində müəyyənləşdirildiyi kimi, məsuliyyətlə bağlı məsələlər bütün əleyhinə hərtərəfli mübarizənin mühüm hissəsidir.
6. İnkişaf etmiş ölkə qisminə aid Tərəflərdə və keçid iqtisadiyyatlı Tərəflərdə bütün əleyhinə proqramların həyata keçirilməsinin bütün yetişdirən şəxslər və bu sənaye sahəsində çalışmaqla dolanan bütün sənayesi işçiləri üçün ciddi maneəyə çevrilməsi onların iqtisadi keçid işinə kömək göstərilməsi ilə bağlı texniki və maliyyə yardımının əhəmiyyətini qəbul etmək milli səviyyədə hazırlanmış davamlı inkişaf strategiyası kontekstində nəzərə alınmalıdır.
7. Konvensiyanın və onun protokollarının məqsədlərinə çatması üçün vətəndaş cəmiyyətinin iştirakı zəruridir.

Maddə 5

Ümumi öhdəliklər

1. Tərəflərdən hər biri Tərəfi olduğu bu Konvensiya və protokollara uyğun olaraq bütün əleyhinə mübarizə üzrə çoxsektorlu milli strategiyaları, planları və proqramları vaxtaşırı olaraq təzələyir və yenidən nəzərdən keçirir.
2. Bu məqsədə çatmaq üçün hər bir Tərəf öz imkanlarına uyğun olaraq:
 - (a) bütün əleyhinə mübarizə üzrə milli koordinasiya mexanizmi və ya koordinasiya orqanlarını yaradır, yaxud möhkəmləndirir və maliyyələşdirir; və
 - (b) effektiv qanunvericilik, icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər barədə qərar qəbul edir, bunları həyata keçirir və müvafiq hallarda tütündən istifadənin, nikotin asılılığının və tütün tüstüsünün təsirinin qarşısının alınması və azaldılması ilə bağlı uyğun siyasətin işlənilib hazırlanmasında digər Tərəflərlə əməkdaşlıq edir.
3. Tütün əleyhinə mübarizə üzrə özünün ictimai səhiyyə siyasətinin işlənilib hazırlanması və həyata keçirilməsi zamanı Tərəflər elə hərəkət edirlər ki, milli qanunvericiliyə uyğun olaraq, öz siyasətini bütün sənayesinin kommertiya və digər korporativ maraqlarının təsirindən müdafiə etsinlər.
4. Tərəflər, Tərəfləri olduqları bu Konvensiyanın və protokolların həyata keçirilməsinin təklif edilən tədbir, prosedur və rəhbər prinsiplərinin işlənilib hazırlanması sahəsində əməkdaşlıq edirlər.
5. Tərəflər, Tərəfləri olduqları bu Konvensiyanın və protokolların məqsədlərinin həyata keçməsi üçün müvafiq hallarda, səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlarla və digər orqanlarla əməkdaşlıq edirlər.
6. Tərəflər, bu Konvensiyanın effektiv şəkildə həyata keçirilməsi üçün ikitərəfli və çoxtərəfli maliyyələşdirmə mexanizmlərinin köməyi ilə maliyyə resurslarının mobilizasiyası məqsədilə ixtiyarlarında olan vəsait və resurslar çərçivəçində əməkdaşlıq edirlər.

III HISSƏ: TÜTÜNƏ OLAN TƏLƏBATIN AZALDILMASI İLƏ BAĞLI TƏDBİRLƏR

Maddə 6

Tütünə olan tələbatın azaldılması üzrə qiymət və vergi tədbirləri

1. Tərəflər təsdiq edirlər ki, qiymət və vergi tədbirləri tütünün müxtəlif əhali qrupları, xüsusən də gənclər tərəfindən istifadəsinin azaldılması yolunda effektiv və mühüm vasitədir.
2. Tərəflərin vergitutma siyasətini müəyyənləşdirmək və təyin etmək sahəsində suveren hüququna xələl gətirmədən Tərəflərdən hər biri səhiyyə sahəsində tütünə qarşı mübarizə üzrə öz milli məqsədlərini nəzərə almalı və müvafiq hallarda aşağıdakıları əhatə edən tədbirləri tətbiq etməli və ya qüvvədə saxlamalıdır:
 - (a) səhiyyə sahəsində tütündən istifadənin azaldılmasına istiqamətlənmiş məqsədlərə nail olunması üçün vergi və məqsədəuyğun olduğu təqdirdə qiymət siyasətinin həyata keçirilməsi; və
 - (b) beynəlxalq səfərlər və/və ya onlar tərəfindən bu məhsulların gətirilməsi təqdirdə, bu cür şəxslərə müvafiq hallarda, vergisiz və rüsumsuz tütün məhsulları satışının qadağan olunması və ya məhdudlaşdırılması.
3. Tərəflər, Maddə 21-ə uyğun olaraq Tərəflərin Konfransının dövrü hesabatlarında tütün məhsullarından vergitutma dərəcələri və tütündən istifadə sahəsində tendensiyalar barədə məlumat verirlər.

Maddə 7

Tütünə olan tələbatın azaldılması üzrə qeyri-qiymət tədbirləri

Tərəflər təsdiq edirlər ki, hərtərəfli qeyri-qiymət tədbirləri tütündən istifadənin azaldılmasının effektiv və mühüm vasitələridir. Tərəflərdən hər biri 8-13-cü maddələr üzrə öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üçün zəruri olan effektiv qanunverici, icra, inzibati və ya digər tədbirlər görür və bunların həyata keçirilməsi məqsədilə müvafiq hallarda digər Tərəflərlə bilavasitə, ya da səlahiyyətli beynəlxalq orqanlar vasitəsilə əməkdaşlıq edir. Tərəflərin Konfransı bu Maddələrin müddələrinin həyata keçirilməsi üçün uyğun rəhbər prinsiplər təklif edir.

Maddə 8

Tütün tüstüsünün təsirindən müdafiə

1. Tərəflər qəbul edirlər ki, elmi məlumatlar tütün tüstüsünün təsirinin ölüm, xəstəliklər və əlilliyə səbəb olduğunu birmənalı şəkildə təsdiqləyir.

2. Tərəflərdən hər biri otaq daxilində olan iş yerlərində, ictimai nəqliyyatda, qapalı ictimai yerlərdə və müvafiq olaraq digər ictimai yerlərdə tütün tüstüsünün təsirindən müdafiəni təmin edən mövcud milli yurisdiksiya sahələrində milli qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tədbirlər görür, bunları həyata keçirir və yurisdiksiyanın digər səviyyələrində effektiv qanunverici, icra, inzibati tədbirlərin gerçəkləşdirilməsinə aktiv şəkildə yardım göstərir.

Maddə 9

Tütün məhsullarının tərkibinin nizamlanması

Tərəflərin Konfransı səlahiyyətli beynəlxalq orqanlarla məsləhətləşmə yolu ilə tütün məhsullarının tərkibinin sınaqdan keçirilməsinin və ölçülməsinin rəhbər prinsiplərini, eləcə də bu tərkibin və bunlardan ayrılan məhsulların nizamlanmasını təklif edir. Tərəflərdən hər biri səlahiyyətli milli orqanlar tərəfindən bəyənilməyi hallarda bu cür sınaq və ölçü, eləcə də nizamlanma üzrə səmərəli qanunverici, icra, inzibati və ya digər tədbirlər görür və bunları həyata keçirir.

Maddə 10

Tütün məhsullarının tərkibinin açıqlanması işinin nizamlanması

Tərəflərdən hər biri öz milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq, tütün məhsulları istehsalçıları və idxalçılarından tütün məhsullarının tərkibi və bunlardan ayrılan məhsullar barədə hökumətə açıqlama verməyi tələb edən effektiv qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlər görür və bunları həyata keçirir. Bundan başqa, Tərəflərdən hər biri ictimaiyyətin tütün məhsullarının və bunların ayıra biləcəyi məhsulların tərkibində olan zəhərli maddələrlə bağlı məlumatlandırılması üzrə səmərəli tədbirlər görür və bunları həyata keçirir.

Maddə 11

Tütün məhsullarının qablaşdırılması və markalanması

1. Hər bir Tərəf bu Konvensiyanın onun üçün qüvvəyə mindiyi andan sonra üç il ərzində öz milli qanunvericiliyinə müvafiq surətdə effektiv tədbirlər görür və həyata keçirir, ondan ötrü ki:

(a) tütün məhsullarının qablaşdırılması və markalanması tütün məhsulunun satışını nəyin bahasına olursa-olsun – yalanla, yanlışlığa gətirib çıxaran yolla, ya da aldatma yolu ilə stimullaşdırılmasın, tütün məhsulunun xarakterik xüsusiyyətləri, sağlamlığa təsiri, ondan ayrılan məhsulların təhlükəliliyi ilə bağlı yanlış təəssürat formalaşdıran istənilən termin, təsviretmə, ticarət markası, rəmz və ya digər işarə də daxil olmaqla, müəyyən tütün məhsulunun digər tütün məhsullarından az zərərliliyi barədə yanlış təəssürat yaradılmasın. Bu yanlışlıqlar «aşağı qətran faizli», «yüngül», «çox yüngül» və ya «yumşaq» kimi terminləri əhatə edə bilər; və

(b) tütün məhsullarının hər bir qutusunun və qablaşdırma qutusunun, eləcə də bu qəbil məhsulların istənilən qablaşdırma qutusunun çöl tərəfində və markalanmış hissənin üzərində tütünün sağlamlıq üçün zərəri, tütündən istifadənin acı nəticələri

barədə xəbərdarlıq verilir və digər müvafiq məlumatlar göstərilir. Bu cür xəbərdarlıq və məlumatlar:

(i) səlahiyyətli milli orqanlar tərəfindən təsdiq edilir,

(ii) vaxtaşırı dəyişdirilir,

(iii) iri, aydın, yaxşı görünən və asan oxunan olur,

(iv) əsas markalanma səthinin 50%-ni və daha çox hissəsini tutur, lakin bunlar heç bir halda əsas markalanma səthinin 30%-dən az hissəni tuta bilməz,

(v) bu cür xəbərdarlıq və məlumatlar şəkil və ya piktoqram formasında ola, ya da bunları özündə ehtiva edə bilər.

2. Tütün məhsullarının hər bir qutusunun üzərində və istənilən qablaşdırma qutusunun çöl tərəifndə və bu cür məhsulların markalanmış hissəsində bu Maddənin 1(b) bəndində nəzərdə tutulmuş xəbərdarlıqlara əlavə olaraq, milli orqanlar tərəfindən müəyyənləşdirildiyi kimi, tütün məhsullarının müvafiq komponentləri barədə informasiya da verilməlidir.
3. Tərəflərdən hər biri tələb edir ki, bu Maddənin 1(b) və 2 bəndlərində nəzərdə tutulmuş xəbərdarlıq və digər tekstoloji informasiya tütün məhsullarının hər bir qutusunun və qablaşdırma qutusunun çöl səthində, bu cür məhsulların markalanma sahəsində, Tərəfin əsas dilində, ya da əsas dillərdə öz əksini tapmış olsun.
4. Bu Maddənin məqsədləri üçün «xarici qablaşdırma və markalanma» termini tütün məhsullarına münasibətdə həmin məhsulun pərakəndə satışında istifadə olunan istənilən qablaşdırma və markalanmada tətbiq edilir.

Maddə 12

Maarifləndirmə, informasiyanın ötürülməsi, əhalinin hazırlanması və məlumatlandırılması

Hər bir Tərəf müvafiq hallarda imkan daxilindəki bütün informasiya ötürmə vasitələrindən istifadə etməklə, əhalinin tütün əleyhinə mübarizə məsələləri üzrə məlumatlandırılması sistemini möhkəmləndirir və dəstəkləyir. Bu məqsədlərlə Tərəflərdən hər biri aşağıdakı məsələlərdə yardımçı olmağa istiqamətlənmiş effektiv qanunverici, icra, inzibati və digər tədbirlər barədə qərara gəlir və bunları həyata keçirir:

(a) əhalinin adətkar olması da daxil olmaqla tütündən istifadənin və tütün tütüsünün sağlamlıq üçün zərərləri barədə effektiv və hərtərəfli məlumatlandırılması və maarifləndirmə proqramlarına geniş şəkildə cəlb edilməsinə;

(b) Maddə 14.2-də göstərilirdiyi kimi, əhalinin tütündən istifadənin və tütün tütüsünün sağlamlıq üçün zərəri, eləcə də tütündən istifadəyə son qoyulması,

tütündən asılılığın olmadığı azad həyat tərzinin üstünlükləri barədə məlumatlandırılmasına;

(c) bu Konvensiyanın məqsədlərinə aid olan və tütün sənayesi haqqında ən müxtəlif informasiyanın milli qanunvericiliyə uyğun şəkildə əhali üçün əlçatar olmasına;

(d) səhiyyə işçiləri, icmalardakı işçilər, sosial sahə əməkdaşları, kütləvi informasiya vasitələrinin peşəkar işçiləri, müəllimlər, qərar qəbul edən şəxslər, rəhbər işçilər və digər müvafiq şəxslərə istiqamətlənmiş tütün əleyhinə mübarizəyə hazırlıq üzrə effektiv və lazımi proqramlara və ya məlumatlılığın yüksəldilməsi və maarifləndirmə proqramlarına;

(e) tütün sənayesi ilə bağlı olmayan dövlət və özəl müəssisələrin və qeyri-hökumət təşkilatlarının məlumatlandırılmasına və tütün əleyhinə mübarizə sahəsində sektorlararası proqramların və strategiyaların işlənilməsinə və bu proqramlarda iştirakına;

(f) əhalinin, tütün istehsalı və tütündən istifadənin insanların sağlamlığına mənfi təsiri, həmçinin bunun mənfi iqtisadi və ekoloji nəticələri ilə bağlı məlumatlandırılmasına və bu məlumatların insanlar üçün əlçatar olmasına.

Maddə 13

Tütün məhsullarının reklamı, satışının stimullaşdırılması və sponsorluq

1. Tərəflər təsdiq edirlər ki, reklamın, satışın stimullaşdırılmasının və sponsorluğun bütünlüklə qadağan olunması tütün məhsullarından istifadənin azalmasına gətirib çıxaracaqdır.
2. Hər bir Tərəf, öz konstitusiyasına və konstitusiya prinsiplərinə uyğun olaraq, tütün məhsullarının reklamına, satışının stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tam qadağa qoyur. Bu, hüquqi şərtlərə əməl edilməsi və Tərəflərin malik olduğu texniki vasitələr nəzərə alınmaqla, onun ərazisindən başlanğıc götürən transsərhəd reklamına, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa bütünlüklə qadağa qoyulmasını əhatə edir. Bununla əlaqədar olaraq Tərəflərdən hər biri bu Konvensiyanın həmin Tərəf üçün qüvvəyə minməsindən sonra beş il ərzində müvafiq qanunverici, icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər həyata keçirir və Maddə 21-ə uyğun olaraq müvafiq hesabatlar təqdim edir.
3. Öz konstitusiyası və ya konstitusiya prinsipləri səbəbindən tam qadağa tətbiq edə bilməyən Tərəf tütün məhsullarına aid bütün reklamın, satışın stimullaşdırılmasının və sponsorluğun məhdudlaşdırılmasını həyata keçirir. Bu, hüquqi şərtlərə əməl edilməsi və Tərəflərin malik olduğu texniki vasitələr nəzərə alınmaqla, onun ərazisindən başlanğıc götürən və transsərhəd effektiv malik reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tətbiq edilən məhdudlaşdırıcı tədbirləri və ya tam qadağanı əhatə edir. Bununla əlaqədar olaraq hər bir Tərəf müvafiq qanunverici,

icra, inzibati və/və ya digər tədbirlər həyata keçirir və Maddə 21-ə uyğun olaraq müvafiq hesabatlar təqdim edir.

4. Hər bir Tərəf ən azı öz konstitusiyasına və ya konstitusiya prinsiplərinə uyğun olaraq:

(a) bütün məhsullarının bazarda irəliləməsini təmin edən və yalandan, yanlışlıq yaradan, yaxud digər aldanış formalarını əhatə edən və bu məhsulların xarakterik xüsusiyyətləri, sağlamlığa təsiri, təhlükələri və ya bunlardan ayrılan məhsullar barədə səhv təsəvvür yaradan bütün reklam formalarını, satışın stimullaşdırılmasını və sponsorluğu qadağan edir;

(b) tələb edir ki, sağlamlıq üçün ziyanı və ya digər müvafiq xəbərdarlıq bütün məhsulunun istənilən reklamını, uyğun hallarda isə satışın stimullaşdırılmasını və sponsorluğu müşayiət etsin;

(c) əhali tərəfindən bütün məhsullarının alınmasını təqdir edən birbaşa və dolaylı stimullardan istifadəni məhdudlaşdırır;

(d) əgər hələ tam qadağa tətbiq etməyibsə, müvafiq dövlət orqanlarından tələb edir ki, bütün sənayesinin hələ qadağan olunmamış reklama, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa çəkdiyi xərclər barədə informasiyanı açıqlasın. Bu orqanlar milli qanunvericiliyə uyğun olaraq, Maddə 21-ə əməl olunmasından ötrü həmin məlumatların ictimaiyyətin və Tərəflərin Konfransının ixtiyarına verilməsi barədə qərar çıxara bilərlər;

(e) qadağan edir və ya Tərəf öz konstitusiyasına və konstitusiya prinsiplərinə görə tam qadağan tətbiq edə bilmədiyi təqdirdə beş il müddətinə radioda, televiziya, kütləvi informasiya vasitələrində, müvafiq hallarda isə, məsələn, İnternet kimi digər informasiya vasitələrində bütün məhsullarının reklamını, satışın stimullaşdırılmasını və bütün məhsullarına sponsorluğu məhdudlaşdırır; və

(f) qadağan edir və ya Tərəf öz konstitusiyasına və konstitusiya prinsiplərinə görə qadağan tətbiq edə bilmədiyi halda, bütün məhsullarının beynəlxalq hadisələr, tədbirlər zamanı və ya bunların iştirakçıları arasında sponsorluq etməsini məhdudlaşdırır.

5. Tərəflər, 4-cü bənddə ifadə olunmuş öhdəliklərin çərçivəsindən kənara çıxan tədbirlərin həyata keçirilməsinə həvəsləndirilirlər.

6. Tərəflər, transsərhəd reklamının ləğvinə kömək üçün zəruri olan texnologiyaların və digər vasitələrin işlənilib hazırlanması sahəsində əməkdaşlıq edirlər.

7. Tütünün reklamına, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğuna artıq qadağa qoymuş Tərəflər öz ərazisi daxilində verilən analoji reklamlara, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tətbiq etdiyi sanksiyaları onun ərazisinə daxil olan bu cür transsərhəd reklamına, satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa da

tətbiq etməklə öz milli qanunvericiliyinə uyğun olaraq bunlara qadağa qoymaq kimi suveren hüquqlara malikdir. Bu bənd hansısa bir sanksiyanın təqdir edilməsi və ya təsdiqi demək deyil.

8. Tərəflər, transsərhəd reklamına satışın stimullaşdırılmasına və sponsorluğa tam qadağa qoyulması məqsədilə beynəlxalq əməkdaşlıq tələb edən müvafiq tədbirlərin ifadə olunduğu protokolun işlənilib hazırlanması məsələsini nəzərdən keçirəcəklər.

Maddə 14

Tütündən asılılıq və tütünün istifadəsinin dayandırılması üzrə tədbirlər

1. Hər bir Tərəf, elmi məlumatlar və ən yaxşı təcrübəyə əsaslanan və milli şəraiti və prioritetləri nəzərə alan lazımı, hər tərəfli və kompleks prinsipləri hazırlayır və yayır, bundan əlavə tütünün istifadəsinin dayandırılmasına və tütündən asılılığın adekvat şəkildə müalicə edilməsinə kömək etmək üçün effektiv tədbirlər qəbul edir.

2. Bu məqsədə nail olmaq üçün hər bir Tərəf :

- a) tədris müəssisələri, tibbi və sanitariya quruluşları, iş yerləri və idman yarışmalarının keçirildiyi yerlər daxil olmaqla tütünün istifadəsinin dayandırılmasına kömək etməyə yönəldilmiş effektiv proqramları hazırlayıb həyata keçirməyə,
- b) tütündən asılılığın diaqnostikası və onun miqdarının, həmçinin tütünün istifadəsinin dayandırılması ilə əlaqədar məsləhət xidmətlərinin verilməsi məsələlərinin səhiyyə və maarifləndirmə sahəsindəki uyğun olduğu hallarda bu tədbirlərdə səhiyyə işçiləri, icma işçiləri və sosial işçilərin iştirakıyla keçirilən milli proqram, plan və strategiyalara daxil etməyə,
- c) tibb-sanitariya yardım müəssisələrində və reabilitasiya mərkəzlərində tütünə bağlılığın diaqnostikası, onunla əlaqədar məsləhətlərin verilməsi, profilaktikası və müalicəsi üzrə proqramları hazırlamağa; və
- d) Maddə 22-yə uyğun olaraq müalicə imkanlarının mümkün olması və tütündən asılılıqdan əcza preparatları daxil olmaqla müalicə qiymətinin məqbul səviyyədə olması üçün digər Tərəflərlə əməkdaşlıq etməyə çalışacaq. Bu cür preparatlar və onların tərkib hissələri öz tərkibinə dərman vasitələrinin daxil edilməsi, həmçinin lazım olduğu hallarda diaqnostika üçün dərman vasitələrini, preparatları daxil edə bilər.

IV HISSƏ: TÜTÜNÜN TƏMİN EDİLMƏSİNİN AZALDILMASI İLƏ ƏLAQƏDAR TƏDBİRLƏR

Maddə 15

Tütün məmulatlarının qeyri-qanuni satışı

1. Tərəflər qəbul edirlər ki qaçaqmalçılıq, qeyri-qanuni istehsal və saxtalaşdırma halları daxil olmaqla qeyri-qanuni ticarətin bütün növlərinin ləğv edilməsi, həmçinin milli qanunvericiliyin hazırlanması və əlaqədar subregional, regional və qlobal anlaşmalarla yanaşı tətbiq edilməsi, tütünə qarşı mübarizənin zəruri tərkib hissələridir.
2. Hər bir Tərəf, tütün məmulatlarının bütün gutusu və qablaşdırmaları və bu cür məmulatların xarici qablaşdırılması da tütün məmulatlarının mənbəyinin

müəyyənləşdirilməsində Tərəflərə kömək etmək məqsədiylə nişanlanması (markalaşdırılması) və milli qanunvericilik və əlaqədar ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələrə uyğun olaraq satma nöqtəsini müəyyən etmək və həmçinin bütün məmulatları və onların hüquqi statusunun monitorinqi, sənədləşdirməsi və yoxlamasının aparılmasında Tərəflərə kömək etmək üçün effektiv qanunvericilik, icra, inzibati və digər tədbirləri qəbul edir və həyata keçirir. Bundan başqa hər bir Tərəf:

a) öz daxili bazarında pərakəndə və topdan satılmaq üçün nəzərdə tutulan bütün məmulatlarının hər bir gutusunda aşağıdakı mətnin yazılmasını tələb edir: «*Ancaq (ölkənin, regional və ya federal ərazi vahidinin adı göstərilir) –da/də satılmasına icazə verilir*» və ya təyinat məntəqəsini və ya bu məmulatın daxili bazarda satılmaq üçün qanuni yolla gəlib gəlməmişini orqanlar tərəfindən müəyyən edilməsini göstərən başqa bir effektiv nişan sistemini tətbiq edir; və

b) paylaşdırma sistemini qoruyacaq və daha sonra qeyri-qanuni ticarət hallarının araşdırılmasında kömək edəcək praktiki izləmə sisteminin və izləmə rejiminin yaradılması məsələsinə lazımi hallarda baxır.

3. Hər bir Tərəf, bu Maddənin 2-ci bəndində sözügedən qablaşdırmanın üstündəki məlumatın və ya markalaşdırılmasının aydın və / və ya əsas dil və ya əsas dillərdə olmasını tələb edir.

4. Tütün məmulatlarının qeyri-qanuni satışını ləğv etmək üçün hər bir Tərəf:

a) bütün məmulatlarının trans-sərhəd satışının, həmçinin qeyri-qanuni ticarətin monitorinqini və məlumatların toplanmasını həyata keçirir, bundan başqa lazımi hallarda milli qanunvericiliyə və tətbiq edilməsi mümkün olan ikitərəfli və çoxtərəfli müqavilələrə uyğun olaraq gömrük, vergi və digər orqanlar arasında məlumat mübadiləsini həyata keçirir.

b) əlaqədar sanksiyalar və islah tədbirlərini nəzərdə tutan və saxta və qaçaqmalçı siqaretlər daxil olmaqla bütün məmulatlarının qeyri-qanuni satışının qarşısının alınmasına yönəldilmiş qanunvericilik aktlarını qəbul edir və ya onları möhkəmləndirir:

c) müsadirə edilən istehsalat avadanlığı, saxta və qaçaqmalçı siqaretlərin və digər bütün məmulatlarının ekoloji cəhətdən təmiz üsullar tətbiq olmaqla (praktiki şəkildə tətbiq edilməsi mümkün olduğu halda) və ya daxili qanunvericilik əsasında yox edilməsi üçün lazım olan addımları atır;

d) öz yurisdiksiyası daxilində vergisiz və ya rüsumsiz rejim altında ambarda saxlanılan və ya daşınan bütün məmulatlarının saxlanması və paylaşdırılması prosesi üzərində monitorinq aparma, sənədləşdirmə və yoxlama məqsədli tədbirləri qəbul edir və həyata keçirir; və

e) bütün məmulatlarının qeyri-qanuni satışından əldə edilən gəlirlərin müsadirə edilməsi üçün lazım olan bütün tədbirləri həyata keçirir.

5. Tərəflər, uyğun olduğu hallarda bu Maddənin 4(a) və 4(d) bəndlərinə uyğun olaraq toplanan məlumatları Maddə 21-in tələblərinə uyğun olaraq cəmləşdirilmiş şəkildə Tərəflərin keçirdiyi Konfransa təqdim etdikləri dövrü hesabatlarda əks etdirirlər.

6. Tərəflər, uyğun olduğu hallarda və milli qanunvericiliyə əsasən milli təşkilatlar və həmçinin əlaqədar regional və beynəlxalq hökumətlərarası təşkilatların arasında bütün məmulatlarının qeyri-qanuni satışının ləğv edilməsi məqsədiylə keçirilən araşdırma, məhkəmə istintaqına aid olduğu dərəcədə əməkdaşlığa kömək edirlər. Tütün məmulatlarının

qeyri-qanuni satışına qarşı mübərəzənin aparılması məqsədiylə regional və subregional səviyyələrdə əməkdaşlığa xüsusi diqqət yetirilir.

7. Hər bir Tərəf, lisenziyalaşdırma daxil olmaqla lazımı hallarda tütün məmulatlarının istehsalı və paylaşdırılması üzərində yoxlamanın aparılması və onların tənzim edilməsi, gələcəkdə həyata keçiriləcək tədbirlərin qəbul edilməsi və həyata keçirilməsinə çalışır.

Maddə 16

həddi buluğa çatmayanlara satış və həddi buluğa çatmayanlar tərəfindən satış

1. Hər bir Tərəf, tütün məmulatlarının daxili qanunvericilik, milli qanunvericilik tərəfindən müəyyən edilən yaş həddinə və ya on səkkiz yaşına çatmamış şəxslərə satılmasının qadağan edilməsi üçün effektiv qanunvericilik, icra, inzibati və digər tədbirləri qəbul edir və həyata keçirir. Bu tədbirlər, bunlar daxil edilə bilər:

a) hər cür tütün məmulatlarını satan satıcıların satış məntəqəsinin içində yaxşı görülən yerdə həddi buluğa çatmayan şəxslərə tütün məmulatlarının satışının qadağan olduğu barədə aydın bir elanın yerləşdirilməsinə dair, şübhəli hallarda isə tütün məmulatlarını alan hər bir şəxsdən qanunda müəyyən edilən həddi buluğa çatdığı haqqında sənədin təqdim edilməsinə dair tələb;

b) tütün məmulatlarını bilavasitə götürə bilmə imkanını təmin edən, məsələn mağaza rəflərindən, bütün satış növlərinin qadağan edilməsi;

c) tütün məmulatlarının formasında düzəldilən və həddi buluğa çatmamış şəxslərin diqqətini cəlb edən konfet, qəlyanaltı, oyuncaq və digər əşyaların istehsal və satışının qadağan edilməsi; və

d) tütün məmulatlarını satan avtomatların həddi buluğa çatmamış şəxslərin istifadə dairəsindən uzaq olmasını təmin edən və tütün məmulatlarının həddi buluğa çatmamış şəxslərə satışını təşviq etməməsinə təmin edən bir vəziyyətin yaradılması.

2. Hər bir Tərəf, pulsuz tütün məmulatlarının əhali arasında, xüsusilə də həddi buluğa çatmamış şəxslərin arasında yayılmasını qadağan edir və qadağan edilməsinə kömək edir.

3. Hər bir Tərəf, siqaretlərin tək-tək və balaca qablarda satılaraq onların həddi buluğa çatmayan şəxslər üçün əldə edilə bilmə imkanını artıran satışın qadağan edilməsinə çalışır.

4. Tərəflər qəbul edirlər ki həddi buluğa çatmamış şəxslərə satışın qadağan edilməsinə dair tədbirlərin effektivliyinin artırmaq məqsədiylə lazımı hallarda bu Konvensiyanın digər müddələriylə bərabər həyata keçirilməlidirlər.

5. Konvensiya ratifikasiya edildiyi, qəbul edildiyi və təsdiq edildiyi vaxt və ya ona qoşulduğunda və ya bunlardan sonra hər hansı bir vaxt arzində Tərəf icbari gücə malik yazılı bəyanatla tütün məmulatlarını satan avtomatların öz yurisdiksiyası daxilində istismara alınmasını qadağan etmək üzrə öhdəlik götürdüyünü bəyan edə bilər və ya uyğun hallarda tütün məmulatlarını satan avtomatları tamamilən qadağan edə bilər. Bu Maddəyə əsaslanaraq edilən bəyanət, Depozitəyə tərəfindən Konvensiyanın bütün Tərəflərinə çatdırılır.

6. Hər bir Tərəf, bu Maddənin 1-5 bəndlərində əks olunan öhdəliklərin yerinə yetirilməsinin təmin edilməsi üçün effektiv qanunvericilik, icra, inzibati və digər tədbirləri, həmçinin pərakəndə və toptan satıcılara qarşı sanksiyaları qəbul edir və həyata keçirir.

7. Hər bir Tərəf, tütün məmulatlarının daxili qanunvericilik, milli qanunvericilik tərəfindən müəyyən edilən yaş həddinə və ya on səkkiz yaşına çatmamış şəxslər tərəfindən satılmasının qadağan edilməsi üçün effektiv qanunvericilik, icra, inzibati və digər tədbirləri qəbul və tətbiq edir.

Maddə 17

İqdisadi həyatilik qabiliyyətinə malik olan alternativ fəaliyyət növlərinin dəstəklənməsi

Tərəflər, digər Tərəflər və səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlarla əməkdaşlıq edərək lazımi hallarda tütünün emalı və yetişdirilməsiylə məşqul olan şəxslərin, uyğun hallarda isə ayrı-ayrı satıcıların maraqlarını qoruyaraq iqtisadi həyatiliyə malik olan alternativlərə dəstək verir.

V HİSSƏ: ƏTRAF MÜHİTİN MÜHAFİZƏSİ

Maddə 18

Ətraf mühitin və insan sağlamlığının qorunması

Tərəflər, öz ərazilərində tütünün yetişdirilməsi və tütün məmulatlarının istehsalıyla əlaqədar bu Konvensiyadan irəli gələn öhdəlikləri yerinə yetirdikləri vaxt ətraf mühitin qorunması və ətraf mühitlə əlaqədar insan sağlamlığına dair məsələlərin nəzərə alınacağıyla razıdırlar.

VI FƏSİL: MƏSULİYYƏTLƏ ƏLAQƏDAR SUALLAR

Maddə 19

Məsuliyyət

1. Tütüneyə qarşı mübarizə məqsədilə Tərəflər, zəruri olarsa, müvafiq hallarda kompensasiya daxil olmaqla, cinayət və vətəndaş məsuliyyəti məsələlərinin həlli üçün qanunverici tədbirlərin həyata keçirilməsi və ya mövcud qanunvericiliyin inkişafını nəzərdən keçiririlər.
2. Tərəflər Maddə 21-ə müvafiq olaraq Tərəflərin keçirdikləri Konfranslar vasitəsilə məlumat mübadiləsi formasında bir-biri ilə əməkdaşlıq edirlər. Bura həmçinin daxildir:
 - a) Maddə 20.3-ə müvafiq olaraq tütün məmulatlarından istifadənin və tütün tütüsünün insan sağlamlığına göstərdiyi təsirin nəticəsi barədə məlumat; və
 - b) Hal-hazırda fəaliyyət göstərən qanunvericiliklər və qaydalar və eyni zamanda müvafiq məhkəmə təcrübəsinə dair məlumat.
3. Müvafiq hallarda və qarşılıqlı razılaşmaya əsasən Tərəflər milli qanunvericilik, siyasət, hüquqi təcrübə və cari Konvensiyaya əsasən vətəndaş və cinayət məsuliyyəti ilə əlaqədar prosesual fəaliyyətlərin həyata keçirilməsində tətbiq edilən mövcud saziş mexanizmləri çərçivəsində bir-birinə yardım göstərirlər.
4. Konvensiya heç vaxt Tərəflərin bir-birinin məhkəmə orqanlarına müraciəti məsələsinə toxunmur və ya onu məhdudlaşdırmır. Bu hal belə qaydaların mövcud olduğu şəraitdə mümkündür.

5. Tərəflərin keçirdikləri konfranslarda, mümkün olarsa erkən mərhələdə müvafiq beynəlxalq forumlarda aparılmış işləri nəzərə alaraq, məsuliyyətlə əlaqədar məsələlər nəzərdən keçirilə bilər. Bura həmçinin bu məsələlərə lazimi beynəlxalq yanaşmalar və Tərəflərə yardım göstərilməsi üzrə lazimi vəsitələr də aiddir. Bu yardım Tərəflərin öz xahişi ilə cari Maddəyə əsasən onların öz qanunvericiliyi və ya digər fəaliyyət sahələrinə göstərilir.

VII FƏSİL: ELMİ-TEXNİKİ ƏMƏKDAŞLIQ VƏ MƏLUMATIN ÇATDIRILMASI

Maddə 20

Elmi tədqiqatlar, epidnəzarət və məlumat mübadiləsi

1. Tərəflər milli tədqiqatların inkişafı və onlara yardıma və regional və qlobal səviyyədə tütünə qarşı mübarizə sahəsində aparılmış elmi-tədqiqat proqramlarının istiqamətinə əsasən tədbirlər həyata keçirirlər. Bu məqsədə nail olmaq üçün Tərəflərin hər biri aşağıdakıları yerinə yetirməlidirlər:
 - a) Tədqiqatlar və elmi qiymətləndirmələrin keçirilməsində birbaşa olaraq və ya səriştəli beynəlxalq və beynəlxalq təşkilatların regional təşkilatları və digər orqanlar vasitəsilə əməkdaşlığa təşəbbüs göstərir və onu həyata keçirirlər. Eyni zamanda determinant, tütündən istifadənin nəticələri və tütün tütüsünün təsiri və eləcə də, alternativ bitki növlərinin tapılmasına istiqamətlərinin tədqiqinə yardım edir və dəstək göstərirlər; və
 - b) Səriştəli beynəlxalq və beynəlxalq təşkilatların regional təşkilatları və digər orqanların dəstəyi ilə elmi tədqiqatlar, onların həyata keçirilməsi və qiymətləndirilməsi daxil olmaqla tütünə qarşı mübarizə fəaliyyəti apararlara yardımın hazırlanması və həyata keçirilməsini inkişaf etdirir və möhkəmləndirir.
2. Müvafiq hallarda Tərəflər, tütündən istifadənin həcmi, strukturu, determinantları və nəticələri və tütün tütüsünün təsiri üzrə milli, regional və qlobal epidnəzarət proqramları yaradırlar. Bu məqsədlə Tərəflər sağlamlığa epidnəzarət üzrə milli, regional və qlobalproqramlara tütün üzərində epidnəzarət proqramlarını daxil edirlər. Bu yolla onlar müvafiq hallarda verilənlərin təhlilinin regional və beynəlxalq səviyyədə müqayisəsinə və mümkünlüyünə nail olurlar.
3. Tərəflər beynəlxalq və beynəlxalq təşkilatların regional təşkilatları və digər orqanlar tərəfindən göstərilən maliyyə və texniki yardıma əhəmiyyət verirlər. Hər bir Tərəf aşağıdakıları həyata keçirməyə cəhd edir:
 - (a) Tədricən tütündən istifadə üzərində epidemioloji nəzarət üzrə milli sistemi, müvafiq sosial və iqtisadi göstəricilər və sağlamlığa dair göstəricilər sistemini yaratmaq;

- (b) Tütün üzərində regional və qlobal epidnəzarət, bu Maddənin 3(a) bəndində qeyd edilmiş göstəricilərə dair məlumat mübadiləsi üzrə beynəlxalq və beynəlxalq təşkilatların regional təşkilatları və digər orqanlar, hökumət və qeyri hökumət təşkilatları ilə əməkdaşlıq etmək;
- (c) Tütünlə əlaqədar göstərilmiş epidnəzarətdən alınmış məlumatın toplanması, təhlili, və yayılması üçün ümumi rəhbər prinsip və prosedurların işlənilib hazırlanmasında Dünya Sağlamlığın Müdafiəsi təşkilatı ilə əlaqə saxlamaq;
4. Milli qanunvericiliklərə uyğun olaraq, Tərəflər açıq elmi-texniki, sosial-iqtisadi, ticarət və hüquqi məlumatın, həmçinin cari Konvensiyaya aidiyyəti olan tütün sənayesi və tütünün yetişdirilməsi təcrübəsinə dair məlumatın mübadiləsinə yardım göstərir və onu asanlaşdırırlar. Bu zaman inkişaf etməkdə olan ölkələr qismində və keçid iqtisadiyyatı şəraitində olan Tərəflərin xüsusi tələbatları nəzərə alınır. Tərəflərin hər biri aşağıdakıları həyata keçirməyə cəhd edir:
- (a) Tədricən tərkibində tütünə qarşı mübarizəni reqlamentləşdirən qanun və qaydalar olan bazanı yaratmaq və ona dəstək göstərmək və müvafiq hallarda bu qayda və qanunlara riayəti təmin edən məlumatı və müvafiq məhkəmə təcrübəsini yaratmaq. Bura həmçinin regional və qlobal səviyyədə tütünə qarşı mübarizə proqramının işlənilib hazırlanmasında əməkdaşlıq da daxildir;
- (b) Cari maddənin 3(a) Bəndinə müvafiq olaraq milli epidnəzarət proqramlarından alınmış və yeniləşdirilmiş verilənlər bazasını yaratmaq və onu dəstəkləmək;
- (c) Tütün istehsalına və tütün məmulatlarının hazırlanmasına dair məlumatın müntəzəm olaraq toplanması və yayılması üçün qlobal sistemin tədricən yaradılması və ona yardım göstərilməsi məqsədilə səriştəli beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq etmək. Bura həmçinin cari Konvensiyaya və ya tütünə qarşı mübarizədə milli fəaliyyətə təsir göstərən tütün sənayesinin fəaliyyətinə dair məlumat da daxildir.
5. Tərəflər regional və beynəlxalq təşkilatlar və maliyyə qurumları və eləcə də, üzvləri olduqları və inkişaf məsələləri ilə məşğul olan qurumlar çərçivəsində fəaliyyət göstərməlidirlər. Bu zaman onların qarşısında duran məqsəd inkişaf etməkdə olan ölkələr qismində və keçid iqtisadiyyatı şəraitində olan Tərəflərin tədqiqatlar, epidnəzarət və informasiya mübadiləsi üzrə öhdəliklərini yerinə yetirməkdə texniki və maliyyə vəsaitlərinin Katibliyə təqdim edilməsinə yardım göstərmək və həvəsləndirməkdir.

Maddə 21

Hesabatlılıq və məlumat mübadiləsi

1. Tərəflərin hər biri Katiblik vasitəsilə Konfransa Konvensiyaya əməl etməsi barədə aşağıdakıların daxil edildiyi vaxtaşırı hesabatlar verməlidir:

- (a) Konvensiyaya əməl etmək məqsədilə həyata keçirilmiş qanunverici, icraedici, idarəetmə və s. tədbirlərə dair məlumat;
 - (b) Müvafiq hallarda Konvensiyaya əməl edərəkən ortaya çıxmış hər hansı maneə və əngəllər və bu maneələrin aradan qaldırılması üçün həyata keçirilmiş tədbirlər barədə məlumat;
 - (c) Müvafiq hallarda tütünə qarşı mübarizə üçün təqdim və ya əldə edilmiş maliyyə və texniki yardım barədə məlumat;
 - (d) Maddə 20-də göstərildiyi kimi epidnəzarət və tədqiqatlar barədə məlumat;
 - (e) Maddə 6.3, 13.2, 13.3, 13.4 (d), 15.5 və 19.2-də göstərilmiş məlumat.
2. Bütün Tərəflərin belə hesabatları təqdim etmə tezliyi və forması Tərəflərin Konvensiyası vasitəsilə müəyyən edilir. Tərəflərin hər biri ilkin hesabatını həmin tərəf üçün Konvensiyanın qüvvəyə mindiyi tarixdən iki il müddətində hazırlamalıdır.
 3. Maddə 22 və 26-ya əsasən Tərəflərin keçirdiyi konfrans inkişaf etməkdə olan ölkələr qismində və keçid iqtisadiyyatı şəraitində olan Tərəflərin öz xahişinə ilə cari maddəyə əsasən üzərlərinə düşən öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Tərəflərə yardım göstərilməsi üçün tədbirləri nəzərdən keçirir.
 4. Cari Konvensiyaya əsasən hesabatların təqdimatı və məlumat mübadiləsi konfidensiallığın və şəxsi həyatın toxunulmazlığının təmin edilməsi məqsədilə milli qanunvericiliyə müvafiq olaraq aparılır.

Maddə 22

Elmi-texniki və hüquqi sahədə əməkdaşlıq və müvafiq təcrübənin təqdim edilməsi

1. Tərəflər cari Konvensiyada irəli sürülmüş öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi üzrə potensiallarını möhkəmləndirmək məqsədilə inkişaf etməkdə olan ölkələr qismində və keçid iqtisadiyyatı şəraitində olan Tərəflərin tələblərini nəzərə alaraq səriştəli beynəlxalq və beynəlxalq təşkilatların regional təşkilatları və digər orqanlarla əməkdaşlıq edirlər. Belə əməkdaşlıq etməkdə məqsəd qarşılıqlı razılaşmaya əsasən tütünə qarşı mübarizə sahəsində milli strategiyalar, planlar və proqramların işlənilib hazırlanması və möhkəmləndirilməsi üçün elmi-texniki və hüquqi təcrübənin ötürülməsinə yardımdır. Bu əməkdaşlıq əsasən aşağıdakı istiqamətlərə yönəldilir:
 - a) Tütünlə mübarizə ilə əlaqədar texnologiya, bilik, səriştə, potensial və təcrübənin işlənilib hazırlanması, ötürülməsi və əldə edilməsinə yardım;
 - b) Tütünlə mübarizə sahəsində milli strategiyaların, planların və proqramların yaradılması və möhkəmləndirilməsi üçün elmi-texniki, hüquqi və s. təcrübənin

təqdim edilməsi. Bunlar əsasən aşağıdakılar vasitəsilə Konvensiyanın həyata keçirilməsinə yönəldiliblər:

- i) Şəxsi xahişə əsasən möhkəm qanunverici təməlin və həm də tütündən istifadənin başlanmasına xəbərdarlıq, ondan istifadənin dayandırılmasına yardım və tütün tütüsünün təsirindən müdafiə üzrə proqramlar daxil olmaqla texniki proqramların yaradılmasına yardım etmək;
 - ii) Müvafiq hallarda, həyat qabiliyyətli iqtisadi formada mövcud olma vasitələrinin təmin edilməsi üçün lazimi iqtisadi və hüquqi yararlı alternativ üsulların işlənilib hazırlanmasında tütün sektorunda çalışan şəxslərə yardım etmək;
 - iii) Müvafiq hallarda, həyat qabiliyyətli iqtisadi formada kənd təsərrüfatı istehsalının alternativ bitki növlərinin istehsalına keçirilməsində tütünün yetişdirilməsi ilə məşğul olan şəxslərə yardım etmək;
- c) Mövcud hazırlıq proqramına yardım və ya Maddə 12 ilə əlaqədar olaraq müvafiq heyətin məlumatlandırılması səviyyəsinin artırılması;
- d) Müvafiq hallarda, tütünə qarşı mübarizə sahəsində strategiyalar, planlar və proqramlar üçün lazimi materiallar, avadanlıq və maddi-texniki dəstəklə təmin edilmə;
- e) Nikotin asılılığından hərtərəfli müalicə daxil olmaqla, tütünə qarşı mübarizə metodlarının müəyyən edilməsi;
- f) Müvafiq hallarda, nikotin asılılığından hərtərəfli müalicə məqsədilə elmi tədqiqatlara yardım.

2. Tərəflərin keçirdikləri Konfrans elmi-texniki və hüquqi təcrübə və texnologiyaların ötürülməsini və Maddə 26-ya müvafiq olaraq göstərilən maliyyə yardımı zamanı belə ötürmənin asanlaşdırılmasına yardım edir.

VIII HİSSƏ: TƏŞKİLƏT TƏDBİRLƏRİ VƏ MALİYYƏ MƏNBƏLƏRİ

Maddə 23

Tərəflərin Konfransı

1. Bu sənədə əsasən Tərəflərin Konfransı təşkil edilir. Konfransın birinci sessiyası, bu Konvensiya qüvvəyə mindikdən sonra ən gec bir il ərzində Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən çağırılır. Konfrans birinci sessiyasında növbəti sessiyalarının keçiriləcəyi yeri və vaxtı müəyyənləşdirəcək.

2. Tərəflərin Konfransının növbədənənar sessiyaları, Konfransın lazım bildiyi tarixlərdə və ya hər hansı bir Tərəfin yazılı tələbiylə keçirilir o şərtlə ki, Konvensiyanın Katibliyi tərəfindən Tərəflərə bu məlumatın verildiyi andan etibarən altı ay ərzində tələb ən azı Tərəflərin üçdə biri tərəfindən dəstəklənsin.

3. Tərəflərin Konfransı, birinci sessiyasında konsensus əsasında Prosedur Qaydaları qəbul edir.

4. Tərəflərin Konfransı, konsensus əsasında öz maliyyə qaydalarını, bundan başqa yarada biləcəyi bütün köməkçi orqanların maliyyələşdirilməsini nizamlayan qaydaları və həmçinin Katibliyin fəaliyyətini nizamlayan maliyyə qaydalarını qəbul edir. Hər bir növbəti sessiyada o, sonrakı sessiyaya qədərki maliyyə dövrün büdcəsini təsdiq edir.

5. Tərəflərin Konfransı mütəmadi olaraq bu Konvensiyanın həyata keçirilməsinin gedişatını nəzərə alır və onun effektiv şəkildə tətbiq edilməsi üçün lazım olan qərarları qəbul edir; o, Maddə 28, 20 və 33-un tələblərinə uyğun olaraq Konvensiyaya protokollar, əlavələr və düzəlişlər də qəbul edə bilər. Bu məqsədlə o:

(a) Maddə 20 və 21-in tələblərinə uyğun olaraq məlumat mübadiləsini dəstəkləyir və onu asanlaşdırır;

(b) Maddə 20-də nəzərdə tutulanlara əlavə olaraq bu Konvensiyanın həyata keçirilməsiylə əlaqədar və müqaisə edilə bilən elmi tədqiqatların və məlumatların toplama metodlarının hazırlanması və mütəmadi şəkildə təkmilləşdirilməsinə dəstək verir və istiqamətləndirir;

(c) lazımi hallarda stratejiya, plan və proqram və eyni zamanda siyasətlər, qanunvericilik və digər tədbirlərin hazırlanmasını, tətbiq edilməsini və qiymətləndirilməsini dəstəkləyir;

(d) Tərəflər bu Konvensiyanın 21-ci maddəsinə uyğun olaraq təqdim edilən hesabatlara baxır və Konvensiyanın həyata keçirilməsinə dair dövrü məruzələri təsdiq edir;

(e) Maddə 26-nın tələblərinə uyğun olaraq bu Konvensiyanın həyata keçirilməsi üçün maliyyə mənbələrin mobilizasiyasına kömək və yardım edir;

(f) bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün lazım olan köməkçi orqanları təsis edir;

(g) lazımi hallarda Konvensiyanın tətbiq edilməsiylə əlaqədar işin möhkəmləndirilməsi məqsədiylə kömək almaq və əməkdaşlıq etmək, bununla yanaşı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının sistemindəki səlahiyyətli və əlaqədar orqanlarından və digər beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlar və qeyri-hökumət təşkilatları və orqanlarından informasiya almaq üçün müraciət edir; və

(h) lazımi hallarda bu Konvensiyanın məqsədlərinə nail olmaq üçün onun tətbiqi əsnasında əldə edilən təcrübənin əsasında digər hərəkətlərin mümkünlüyü məsələsinə baxır.

6. Tərəflərin Konfransı, onun işində müşahidəçilərin iştirakının meyarlarını müəyyənləşdirir.

Maddə 24

Katiblik

1. Tərəflərin Konfransı daimi bir katiblik təyin edir və onun fəaliyyəti üçün şərait yaradır. Tərəflərin Konfransı bunu birinci sessiyasında etməyə çalışır.

2. Daimi katibliyin təyin və təsis edilməsinə qədər katiblik funksiyalarını bu Konvensiyaya uyğun olaraq Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı yerinə yetirir.

3. Katibliyin funksiyaları bunlardır:

- (a) Tərəflərin Konfransının və bütün köməkçi orqanlarının sessiyalarının təşkili və lazımı xidmətlərin təmini;
- (b) bu Konvensiyaya uyğun olaraq aldığı hesabatların çətdirilməsi;
- (c) Tərəflərə, xüsusən də inkişaf edən bir ölkə olan və keçid iqtisadiyyat dövrünü yaşayan Tərəflərə onların xahişiylə bu Konvensiyanın müddəalarına görə tələb olunan məlumatların toplanması və verilməsində kömək edilməsi;
- (d) Konvensiyaya uyğun olaraq Tərəflərin Konfransının rəhbərliyi altında öz fəaliyyəti barəsində məruzələrin hazırlanması və onların Tərəflərin Konfransına təqdim edilməsi ;
- (e) Tərəflərin Konfransının rəhbərliyi altında səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlar və digər orqanlarla lazımı koordinasiyanın təmin edilməsi;
- (f) Tərəflərin Konfransının funksiyalarının effektiv şəkildə yerinə yetirilməsi üçün lazım olan inzibati və kontrakt anlaşmaların onun rəhbərliyi altında bağlanması; və
- (g) Konvensiyada və onun hər hansı bir protokolunda göstərilən digər katiblik funksiyalarının, həmçinin Tərəflərin Konfransı tərəfindən müəyyən edilə bilən digər funksiyaların yerinə yetirilməsi.

Maddə 25

Tərəflərin Konfransı və hökumətlərarası təşkilatlar arasındakı münasibətlər

Bu Konfransın məqsədlərinin əldə edilməsi məqsədiylə texniki və maliyyə məsələlərində əməkdaşlığı təmin etmək üçün Tərəflərin Konfransı, əməkdaşlıq etmək təklifləriylə maliyyə təşkilatları və inkişaf məsələləriylə məşğul olan təşkilatlar daxil olmaqla səlahiyyətli beynəlxalq və regional hökumətlərarası təşkilatlara müraciət edə bilər.

Maddə 26

Maliyyə vəsaitləri

1. Tərəflər hazırkı Konvensiyanın irəli sürdüyü vəzifələri yerinə yetirməkdə maliyyə vəsaitlərinin oynadığı əhəmiyyətli rolu xüsusən qeyd edirlər.
2. Hər bir tərəf hazırkı Konvensiyanın irəli sürdüyü vəzifələri yerinə yetirmək istiqamətində özünün milli planları, prioritet və proqramlarına uyğun olaraq milli fəaliyyətinin maliyyə dəstəyini təmin edir.
3. Tərəflər, inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrdən ibarət olan tərəflərin tütünə qarşı mübarizənin çoxsektorlu və hərtərəfli proqramının işlənilməsi və möhkəmlənməsinin maliyyələşməsinə təmin etmək üçün uyğun hallarda ikitərəfli, regional, subregional və başqa coxtərəfli kanallardan istifadə olunmasına dəstək verirlər. Milli səviyyədə işlənilən hazırlanan sabit inkişaf edən strategiyalar kontekstinə müvafiq olaraq, tütün istehsalında alternativ variantlara iqtisadi yardım

edilməsi məsələsini (bitki növlərinin diversifikasiyası da daxil olmaqla) müzakirə edib dəstəkləmək lazımdır.

4. Uyğun regional və beynəlxalq dövlətlərarası təşkilatlarda, həmçinin maliyyə idarələri və inkişaf məsələləri ilə məşğul olan təsisatlardan təqdim olunmuş Tərəflər, bu təşkilatlar və təsisatlar tərəfindən inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrdən ibarət Tərəflərə, onların bu təşkilatlarda iştirakı hüququnun məhdudlaşdırılmaması şərti ilə hazırkı Konvensiyada irəli sürülən vəzifələrin yerinə yetirilməsində yardım məqsədilə edilən maliyyə dəstəyini rəğbətlə qarşılayırlar.

5. Tərəflər bununla razılaşırlar ki,:

(a) Tərəflərə hazırkı Konvensiyada irəli sürülən vəzifələrinin yerinə yetirilməsinə yardım məqsədilə tütünə qarşı mübarizə tədbirlərində istifadə edilə bilən bütün uyğun potensial və mövcud ehtiyatları – maliyyə, texniki və s., istər dövlət, istərsə də xüsusi olsun, səfərbər edərək, bütün Tərəflərin, xüsusilə də, inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrin rifahı naminə istifadə etmək lazımdır.

(b) Katiblik inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrdən ibarət Tərəflərə hazırkı Konvensiyanın irəli sürdüyü vəzifələrin yerinə yetirilməsini asanlaşdırmaq məqsədilə onların xahişi ilə mövcud olan maliyyə mənbələri haqqında məsləhətlər verir.

(c) Tərəflərin keçirdiyi Konfrans özünün ilk sessiyasında Katiblik tərəfindən aparılan tədqiqatlar əsasında mövcud olan potensial yardım mənbə və mexanizmlərin və başqa uyğun informasiyanın şərhini həyata keçirəcək və onların uyğunluq məsələlərini müzakirə edəcəkdir.

(d) Bu şərhin nəticələri Tərəflərin keçirdiyi Konfrans tərəfindən inkişaf etməkdə olan və keçid iqtisadiyyatına malik ölkələrdən ibarət Tərəflərə hazırkı Konvensiyanın irəli sürdüyü vəzifələri yerinə yetirməyə yardım məqsədilə əlavə maliyyə vəsaitlərinin verilməsi üçün mövcud mexanizmlərin möhkəmləndirilməsi, başqa uyğun maliyyə mexanizmlərinin yaradılması zərurətinin təyin olunması zamanı nəzərə alınacaq.

IX FƏSİL: MÜNAQIŞƏLƏRİN NİZAMLANMASI

Maddə 27

Münaqişələrin nizamlanması

1. Hazırkı Konvensiyanın izahı və tətbiqində iki və daha artıq Tərəflər arasında münaqişə yaranarsa, uyğun Tərəflər münaqişəni diplomatik kanallar, danışıqlar vasitəsilə və ya digər dinc, xoş məramla, barışıq vasitələri ilə nizama salmalıdırlar. Xoş məramlı, danışıqlar və barışıq vasitələri ilə razılığa gəlmək mümkün olmadıqda Tərəflər münaqişənin həlli yollarını axtarıb tapmaq məsuliyyətindən azad olunurlar.
2. Hazırkı Konvensiyanın ratifikasiyası, qəbul edilməsi, təsdiqi və rəsmi surətdə bəyənilməsi zamanı ona bundan sonra hər hansı vaxtda birləşən dövlət və ya regional

iqtisadi inteqrasiya təşkilatı münaqişənin bu Maddənin 1-ci bəndinə uyğun olaraq həll edilməsinin mümkün olmadığı haqda Depozitariyə yazılı məlumat verir və münaqişənin konsensus əsasında Tərəflərin keçirdiyi Konfransın qəbul etdiyi proseduralara uyğun olaraq məcburi tədbirlər əsasında xüsusi arbitrajın keçirilməsi vasitəsilə həll edilməsinə razılıqlarını bildirirlər.

3. Hazırkı maddənin müddəaları əgər protokolda başqa bir şey nəzərə alınmayıbsa, tərəflər arasındakı münaqişəyə aid olan hər hansı protokola tətbiq edilir.

X FƏSİL: KONVENSIYANIN SONRAKI TƏDQIQI

Maddə 28

Konvensiyaya düzəlişlərin əlavə olunması

1. Hər bir Tərəf hazırkı Konvensiyaya düzəlişlər təklif edə bilər. Bu düzəlişlər Tərəflərin keçirdiyi Konfransda müzakirə ediləcəkdir.
2. Tərəflərin keçirdiyi Konfrans tərəfindən düzəlişlər qəbul edilə bilər. Konvensiyaya təklif olunan hər bir düzəlişin mətni qəbul edilməsi təklif olunan sessiyadan ən azı altı ay əvvəl Katiblik tərəfindən tərəflərə göndərilir. Katiblik təklif olunan düzəlişlərin mətnini həmçinin, Konvensiyaya qoşulmuş Tərəflərə də və məlumat üçün Depozitariyə də göndərir.
3. Hazırkı Konvensiyaya təklif olunan hər bir düzəliş üzərində razılığa gəlmək üçün Tərəflər konsensus əsasında səy göstərirlər. Əgər razılığa gəlmək üçün bütün səylərdən istifadə olunmuşsa, lakin lazım olan nəticə əldə edilməmişsə, onda sonuncu vasitə kimi düzəliş səsvermədə və iclasda iştirak edənlərin dördü üç səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Bu maddədə istifadə olunan, səsvermədə və iclasda iştirak edən Tərəflər adından iclasda iştirak edən və «lehinə» və ya «əleyhinə» səs verən Tərəflər nəzərdə tutulur. Hər bir qəbul edilmiş düzəliş Katiblik tərəfindən qəbul edilmək üçün Tərəflərə göndərən Depozitariyə verilir.
4. Düzəlişin qəbul edilməsi haqqında sənədlər Depozitariyə saxlanılmaq üçün təhvil verilir. Bu maddənin 3-cü bəndinə uyğun olaraq qəbul edilmiş düzəliş qəbul edən Tərəflər üçün Hazırkı Konvensiya iştirakçılarının ən azı Tərəflərin üçdə iki hissəsini təşkil edən Tərəflər tərəfindən qəbul edilməsi haqqında sənədin Depozitariyə tərəfindən alınması tarixindən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.
5. Düzəliş hər hansı başqa Tərəf üçün həmin tərəfin düzəlişi qəbul etməsi haqqında sənədin Depozitariyə saxlanılmaq üçün təhvil verildiyi tarixdən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.

Maddə 29

Konvensiyaya əlavələrin qəbul edilməsi və onlara düzəlişlərin daxil edilməsi

1. Hazırkı Konvensiyaya əlavələrin və düzəlişlərin təklif olunması, qəbulu və qüvvəyə minməsi Maddə 28-dəki üsullarla həyata keçirilir.
2. Hazırkı Konvensiyaya edilmiş əlavələr onun ayrılmaz tərkib hissəsi sayılır və əgər birbaşa nəzərə alınmamışsa, Konvensiyaya istinad onun hər hansı əlavəsinə edilən istinaddır.
3. Əlavələr prosedur (üsul), texniki, elmi və ya inzibati məsələlərə aid olan siyahılar, formalar və digər təsviri materiallarla məhdudlaşır.

XI FƏSİL SON MÜDDƏALAR

Maddə 30

Şərtlər

Hazırkı Konvensiyaya heç bir şərt qəbul edilmir.

Maddə 31

Çıxma

1. Hər hansı bir Tərəf üçün hazırkı Konvensiyanın qüvvəyə minmə tarixindən iki il müddətində vaxt keçəndən sonra, həmin Tərəf Depozitariyaya yazılı bildiriş göndərərək Konvensiyadan çıxma bilər.
2. Belə çıxış, Depozitariya tərəfindən çıxma haqqında göndərilən bildirişin alınma tarixindən bir il keçdikdən sonra və ya çıxma haqqında bildirişdə göstərilən ən son tarixdən başlayaraq qüvvəyə minir.
3. Hazırkı Konvensiyadan çıxan hər hansı bir Tərəf tərəf kimi sayıldığı hər bir protokoldan da çıxmış hesab edilir.

Maddə 32

Səsvermə hüququ

1. Hazırkı Konvensiyanın hər bir Tərəfi bu Maddənin 2-ci bəndində nəzərə alınan hadisə istisna olmaqla, bir səsə malikdir.
2. Regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları öz səlahiyyətlərinə aid olan məsələlərdə hazırkı Konvensiyaya daxil olan Tərəflərin – onların dövlət-üzvlərinin sayına bərabər olan miqdarda səsə malik olduqları hüquqdan istifadə edirlər. Əgər onun dövlət-üzvlərindən hər hansı biri özünün hüququndan istifadə edərsə, və ya əksinə, onda belə təşkilat özünün səsvermə hüququndan istifadə etmir.

Maddə 33

Protokolar

1. Hər hansı bir Tərəf protokol təklif edə bilər. Belə təkliflər Tərəflərin keçirdiyi Konfransda müzakirə olunur.
2. Tərəflərin keçirdiyi Konfrans Konvensiyaya protokollar qəbul edə bilər. Belə protokolların qəbulu zamanı konsensus əldə edilməsi üçün bütün səylərdən istifadə olunur. Əgər konsensus əldə etmək üçün bütün səylərdən istifadə olunmuşsa, lakin lazım olan nəticə əldə edilməmişsə, onda sonuncu vasitə kimi protokol səsvermədə və iclasda iştirak edənlərin dördü üç səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Bu maddədə istifadə olunan, səsvermədə və iclasda iştirak edən Tərəflər adı altında iclasda iştirak edən və «lehinə» və ya «əleyhinə» səs verən Tərəflər nəzərdə tutulur.
3. Təklif olunan hər bir protokolun mətninin qəbul edilməsi təklif olunan sessiyadan ən azı altı ay əvvəl Katiblik tərəfindən tərəflərə göndərilir.
4. Protokolun Tərəfləri kimi yalnız hazırkı Konvensiyanın Tərəfləri (iştirakçıları) çıxış edə bilərlər.
5. Hazırkı Konvensiyanın hər hansı protokolu yalnız uyğun protokolun tərəfləri üçün vacibdir. Ancaq bir protokola aid olan məsələlərin həlli və qərarlar yalnız həmin protokolun tərəfləri tərəfindən qəbul edilir.
6. Hər hansı protokolun qüvvəyə minməsi şərtləri həmin protokolla təyin edilir.

Maddə 34

İmzalama

Hazırkı Konvensiya Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı üzvləri və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına daxil olmayan, lakin Birləşmiş Millətlər Təşkilatının və iqtisadi inteqrasiya regional təşkilatların üzvü sayılan digər dövlətlər üçün 16 iyun 2003-cü ildən 22 iyun 2003-cü ilədək Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Cenevrədə yerləşən qərargahında, sonradan isə 30 iyun 2003-cü ildən 29 iyun 2004-cü ilədək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nyu-Yorkda yerləşən qərargahında imzalamaq üçün açıqdır.

Maddə 35

Ratifikasiya, qəbul edilmə, təsdiq olunma, rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma

1. Hazırkı Konvensiya dövlətlər tərəfindən ratifikasiya olunmalı, qəbul edilməli, təsdiqlənməli və ya qoşulmalı, həmçinin iqtisadi inteqrasiya regional təşkilatları tərəfindən rəsmi bəyənilməli və ya qoşulmalıdır. Konvensiya imzalanmağa bağlandığı tarixdən sonrakı gün qoşulma üçün açıdır. Ratifikasiya, qəbul edilmə, təsdiqlənmə, rəsmi bəyənilmə və qoşulma haqqında sənədlər saxlanılmaq üçün Depozitariyaya təhvil verilir.
2. Hazırkı Konvensiyanın Tərəfinə çevrilən hər hansı iqtisadi inteqrasiya regional təşkilatı onun tərkibinə daxil olan dövlət-üzlərinin heç birinin Konvensiyanın Tərəfi olmadığı halda belə, Konvensiya üzrə məsuliyyət daşıyır. Belə təşkilatların bir və ya daha artıq dövlət-üzləri Konvensiyanın tərəfləri olarsa, bu təşkilat və onun dövlət-üzləri

Konvensiyanın irəli sürdüyü vəziyələrin yerinə yetirilməsinə dair öz uyğun vəzifələlərdən irəli gələn qərarlar verirlər.

3. İqtisadi inteqrasiya regional təşkilatları rəsmi bəyənmə və ya qoşulma sənədlərində hazırkı Konvensiyanın nizamladığı məsələlərdə özlərinin səlahiyyətlərinin hüdudlarını bəyan edirlər. Bu təşkilatlar Depozitariyanı, o da öz növbəsində Tərəfləri səlahiyyət hüdudlarına dair köklü dəyişikliklər barəsində məlumatlandır.

Maddə 36

Qüvvəyə minmə

1. Hazırkı Konvensiya ratifikasiya, qəbul edilmə, təsdiqlənmə, rəsmi bəyənilmə və ya qoşulma haqqında qırxıncı sənədin Depozitariyaya saxlanılmaq üçün təhvil verildiyi tarixdən doxsan gün sonra qüvvəyə minir.
2. Ratifikasiya, qəbul, təsdiq edən hər bir dövlət üçün hazırkı Konvensiya, qüvvəyə minmə haqqındakı bu maddənin bənd 1-də izah edilmiş şərtləri yerinə yetirildikdən sonra, ratifikasiya, qəbul, təsdiq və ya qoşulma haqqında sənədlərin saxlanılması üçün təhvil verildiyi tarixdən 90 gün sonra qüvvəyə minir.
3. Hər bir iqtisadi inteqrasiya regional təşkilat üçün hazırkı Konvensiya, qüvvəyə minmə haqqındakı bu maddənin 1-ci bəndində izah edilmiş şərtləri yerinə yetirildikdən sonra, rəsmi bəyənmə və qoşulma haqqında sənədlərin saxlanılması üçün təhvil verildiyi tarixdən 90 gün sonra qüvvəyə minir.
4. Bu maddədə istifadə olunan iqtisadi inteqrasiya regional təşkilatı tərəfindən təhvil verilən hər hansı sənəd bu təşkilatın dövlət-üzvləri tərəfindən saxlanılmaq üçün təhvil verilən sənədlərə əlavə sayılmır.

Maddə 37

Depozitariya

Hazırkı Konvensiyanın, həmçinin, ona əlavə olunan, maddə 28, 29 və 33–ə uyğun olaraq qəbul edilmiş düzəlişlər, protokollar və əlavələrin Depozitariyası Birləşmiş Millətlər Təşkilatının baş Katibidir.

Maddə 38

Əslinə uyğun mətnlər

Hazırkı Konvensiyanın əsli ingilis, ərəb, ispan, çin, rus və fransız dillərində yazılmış mətnlərlə düz olub, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının baş Katibinə saxlanılmaq üçün təhvil verilmişdir.

Bunu təsdiq edərək aşağıda imza edənlər, buna lazımı səlahiyyəti çatanlar, hazırkı Konvensiyanı imzalamışlar.

Cenevrədə, iki min üçüncü ildə (gün, ay) baş vermişdir.

Dördüncü plenar iclası, 21 may 2003-cü il.
A56/VR/4